

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL *(duomenys nuasmeninti)* SKUNDO NR. *(duomenys nuasmeninti)* PRIEŠ VALSTYBINĘ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBĄ PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Erika Leonaitė gavo *(duomenys nuasmeninti)* (toliau – Pareiškėja) skundą dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba) darbuotojų galimai netinkamų veiksmų ir (ar) neveikimo, susijusių su Pareiškėjai nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo (kadastro Nr. *(duomenys nuasmeninti)*) (toliau – Žemės sklypas) įtraukimu į pelkių ir šaltinynų teritoriją dėl ko Žemės sklypui buvo nustatytos bei taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos (toliau – Skundas).

2. Pareiškėja Skunde Seimo kontrolieriui, be kita ko, nurodė:

2.1. „*(duomenys nuasmeninti)* gavau iš Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos (toliau – Tarnyba) atsakymą į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2023 m. lapkričio 15 d. raštą Nr. *(duomenys nuasmeninti)* ir į mano *(duomenys nuasmeninti)* Prašymą.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta)

2.2. „Iš Tarnybos atsakymo supratau, kad be pakankamų duomenų, be mano žinojimo, mano miško sklypas valstybės valdininkų veiksmais iki minėto Tarnybos atsakyme „informavimo laiško“ jau buvo įtrauktas į viešai skelbiamą žemėlapij sklypų su pelkėmis ir šaltiniais, kaip sklypas, kurio teritorijoje yra pelkės ir šaltiniai.“

2.3. „Tas žemėlapis buvo ir, kaip suprantu, yra viešai prieinamas internetu, o aš dėl garbaus amžiaus internetu nesinaudoju, kaip dauguma Lietuvos senjorų. Tai, mano nuomone, pažiedžia mano, kaip savininkės, teisėtus interesus ir mano žmogaus teises.“

2.4. „Taip pat manau, kad apie mano sklypą yra viešai skleidžiama dezinformacija! Savo nuomonę grindžiu teisėtais valstybės įstaigų (Nacionalinės žemės tarnybos Švenčionių rajono žemėtvarkos skyriaus, Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas Kauno žemėtvarkos ir geodezijos skyriaus) teisėtais išduotais man dokumentais, kuriuose yra nurodyta, kad mano miško sklype jokių pievų, vandenių (šaltinių ir pan.), želdinių ir pelkių NĖRA. Prie to, Jus informuoju, kad Nekilnojamojo turto registro (žr. „Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašas“ 2022-07-01) duomenimis mano sklype nebuvo / NĖRA jokių pievų, vandenių, želdinių ir pelkių!“

2.5. „Kopija dokumento iš VĮ „Valstybės žemės fondas“ Kauno žemėtvarkos ir geodezijos skyriaus Tarnybai ir LR Aplinkos ministerijai buvo išsiųsta kartu su mano 2023 m. lapkričio 8 d. Prašymu. Dokumentas iš Nacionalinės žemės tarnybos Švenčionių rajono žemėtvarkos skyriaus buvo mano Prašyme paminėtas. O iš LR Aplinkos ministerijos rašto

(*duomenys nuasmeninti*) [...] sužinojau, kad tai Tarnybos pareiga aiškintis su „valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis...“.

3. Pareiškėja Skunde Seimo kontrolierės prašė „[...] ištirti, teisiškai įvertinti [...]“:

„1. ar viešas paskelbimas netikrų duomenų neprieštarauja LR įstatymams;

2. ar Tarnybos sprendimas laukti dar du mėnesius priimant galutinį sprendimą dėl mano 2023 m. lapkričio 8 d. Prašymo nedelsiant pašalinti mano sklypą iš „Pelkių ir šaltinių žemėlapio“ yra eilinis Tarnybos vilkinimas mano atžvilgiu;

3. ar prieš priimdama sprendimą (dėl pelkių, šaltinių ir pan.) mano miško sklype Tarnyba, jei nesutinka, privalo teisiniu būdu nuginčyti teisėtus LR valstybinių įstaigų (Valstybės įmonės Valstybės žemės fondas Kauno žemėtvarkos ir geodezijos skyriaus ir Nacionalinės žemės tarnybos prie (iki 2023 m.) Žemės ūkio ministerijos Švenčionių rajono žemėtvarkos skyriaus) dokumentus juridškai sprendžiant LR tarpžinybinius nesklandumus su pačiomis LR valstybinėmis įstaigomis, o ne man siūlyti pačiai kreiptis į Lietuvos administracinių ginčų komisiją ar Administracinių bylų teismą;

4. ar turi Tarnyba (ir kitos įstaigos) prieš viešąjį paskelbimą bet kokios informacijos apie mano asmeninę nuosavybę [...], iš anksto pranešti man apie tokios informacijos, įskaitant mano sklypo „unikalų numerį“, planuojamą viešą paskelbimą (žemėlapiuose ir kt.); [...]“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Iš Pareiškėjos kartu su Skundu Seimo kontrolieri pateiktų dokumentų bei Tarnybos viešai skelbiamos informacijos taip pat buvo nustatyta:

4.1. Tarnybos 2024 m. sausio 25 d. rašte Nr. V3-236 Pareiškėjai, be kita ko, buvo nurodyta, jog „[...] Informuojame, kad, vadovaujantis Aprašo 35 punktu, Tarnyba priėmė sprendimą patikrinti duomenis vietovėje, kadangi Apraše nurodytų duomenų šaltinių nepakanka norint nuotoliu įvertinti, ar Jūsų žemės sklypas atitinka Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytus pelkių kriterijus. Apraše nurodyta, kad patikra turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį Tarnybos priimtą sprendimą pateikimo dienos prašymą pateikusiam asmeniui. Informuojame, kad šiuo metu patikros atlikti negalima dėl netinkamų gamtinių sąlygų (patikra atliekama augalijos vegetacijos periodu), todėl patikra nukeliama 2024 m. pavasariui, kai bus tam tinkamos sąlygos. Apie planuojamą patikros datą Jūs būsite informuota atskiru laišku ar telefonu (jei jį mums pateiksite).

Patikrinus duomenis vietovėje, bus priimtas sprendimas, ar nustatyta pelkių ir šaltinių specialiosios žemės naudojimo sąlygos teritorija bus išimta iš Jūsų žemės sklypo ar pakoreguotos teritorijos ribos.“

4.2. Kaip internetiniame tinklapyje www.vstt.lrv.lt buvo skelbiama Tarnybos 2024 m. balandžio 30 d. pranešime, buvo parengti natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių ir šaltinių žemėlapių, patvirtintų Tarnybos direktoriaus 2023 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. V-93, pakeitimai. Taip pat minėtame pranešime buvo nurodyta, kad „[...] Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu viešinamas tik įsakymo pakeitimas, kuris bus patvirtintas ne anksčiau kaip 20 d. d. nuo šio skelbimo paskelbimo. [...] Patvirtinus žemėlapių pakeitimus informacija apie natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių pakeitimus bus perduota Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui, tuomet įstatymų numatyta tvarka bus patikslinti Nekilnojamojo turto registro duomenys.“

5. Dėl Pareiškėjos Skunde nurodytų aplinkybių, Seimo kontrolierė su pirminiu paklausimu kreipėsi į Tarnybą, be kita ko, institucijos prašydama: informuoti, ar Tarnyba atliko duomenų dėl Žemės sklypo atitikimo Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme

nurodytiems pelkių kriterijams patikrą (toliau – Patikra), kaip tai buvo nurodyta Pareiškėjai Tarnybos 2024 m. sausio 25 d. rašte; nurodyti, ar Pareiškėja buvo ir koku būdu informuota apie numatomą Patikros datą; informuoti, ar Pareiškėja buvo supažindinta su Patikros metu nustatytais duomenimis ir padarytomis išvadomis; paaiškinti, dėl kokių priežasčių ir kokiomis teisės aktų nuostatomis remiantis Patikra galėjo būti atlikta tik augalijos vegetacijos laikotarpiu, kaip tai buvo nurodyta Tarnybos 2024 m. sausio 25 d. rašte Pareiškėjai; informuoti, ar po Patikros Tarnyboje buvo priimtas sprendimas dėl Pareiškėjos 2023 m. lapkričio 8 d. kreipimesi nurodyto prašymo „pašalinti sklypą iš „Pelkių ir šaltinių žemėlapiu“, pateikiant priimto sprendimo kopiją bei nurodant kokiais duomenimis bei dokumentais buvo vadovaujama jį priimant; paaiškinti, kodėl ir kokiais duomenimis remdamasi Pareiškėja turėtų būti tikra dėl jos Žemės sklypo įtraukimo į natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapius pagrįstumo, kai pati Tarnyba 2024 m. sausio 25 d. rašte Pareiškėjai buvo nurodžiusi, jog „[...] Apraše nurodytų duomenų šaltinių nepakanka norint nuotoliu įvertinti, ar Jūsų žemės sklypas atitinka Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytus pelkių kriterijus“; paaiškinti, kokiais patikslintų duomenų šaltinių duomenimis buvo vadovaujama keičiant iki 2024 m. balandžio 23 d. priimto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro Nr. D1-126/3D-327 įsakymo įsigaliojimo patvirtintus žemėlapius, kuriais nustatomos teritorijos, kurioms pagal Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymą taikomos pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų specialiosios žemės naudojimo sąlygos, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2024 m. balandžio 23 d. įsakyme Nr. D1-126/3D-327 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymo Nr. D1-355/3D-680 „Dėl Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“; remiantis teisės aktų nuostatomis patvirtinti arba paneigti Pareiškėjos Skunde Seimo kontrolierei nurodytas aplinkybes dėl Tarnybos pareigos prieš nustatant specialiąsias žemės naudojimo sąlygas žemės sklypui vadovautis kitų institucijų išduotais dokumentais; nurodyti, ar Tarnybos 2024 m. balandžio 30 d. (pažymos 4.2 papunktis) pranešime paminėti pakeitimai įtakojo Nekilnojamojo turto registre įrašytus Pareiškėjos Žemės sklypo duomenis.

6. Atsakydama į Seimo kontrolierės pirminiame paklausime iškeltus klausimus Tarnyba raštu, pasirašytu Tarnybos direktorės Agnės Jasinavičiūtės, pateikė paaiškinimą, kuriame, be kita ko, nurodė:

6.1. „[...] Tarnybos direktoriaus 2024 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-46 „Dėl patikrų vietoje atlikimo“ natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių ir šaltinynų teritorijų patikras vietoje vykdo saugomų teritorijų direkcijų ir Tarnybos specialistai, vadovaudamiesi Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas) 35 punktu. [...]“

6.2. „[...] Rengiant atsakymą į Pareiškėjos prašymą 2024 m. sausį dar nebuvo žinoma visa su patikromis vietoje susijusių darbų apimtis, todėl Tarnybos rašte buvo

preliminariai nurodyta, kad patikra bus atlikta 2024 m. pavasarį. Pažymėtina, kad patikrų tvarkaraštį saugomų teritorijų direktijų specialistai sudaro derindami šį darbą su jiems paskirtomis kitomis užduotimis. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad pavasarį ir vasaros pradžioje prioritetas buvo teikiamas natūralių pievų ir ganyklų teritorijų patikroms, nes iki birželio pabaigos dauguma pievų būna nušienaujamos ar nuganosomos, todėl tampa sunkiau nustatyti, ar tokios teritorijos atitinka Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytus kriterijus. Dėl aukščiau išvardytų priežasčių pelkių ir šaltinynų teritorijos Pareiškėjos Sklype patikros terminas buvo atidėtas vasaros laikotarpiui. [...]"

6.3. „[...] Pareiškėja iki šiol nebuvo informuota apie numatomą patikros datą, nes minėtas Sklypas dar nebuvo įtrauktas į Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direktijos, atsakingos už minėto Sklypo patikrą, atliekamų patikrų vietoje tvarkaraštį. Tarnyba 2024 m. liepos 12 d. gavo informaciją apie planuojamą patikros datą (2024 m. liepos 18 d.), o Pareiškėja bus apie tai informuota registruotu laišku, kadangi ji Tarnybai yra pateikusi tik savo gyvenamosios vietos adresą.“

6.4. „[...] Minėto Tvarkos aprašo 35 punkte numatyta, kad tais atvejais, kai nuotoliniu būdu dėl erdvinių duomenų tikslumo trūkumo negalima įvertinti pelkės ir šaltinyno ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų ploto, pelkės ir šaltinyno ir (ar) natūralios pievos ar ganyklos buvimo ar išnykimo fakto, Tarnyba gali patikrinti duomenis vietovėje. Tokiais atvejais patikra turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį Tarnybos priimtą sprendimą prašymą pateikusiam asmeniui pateikimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas, jei patikros vietovėje negalima atlikti dėl netinkamų gamtinių sąlygų (patikra atliekama augalijos vegetacijos periodu), ir apie tai informuojamas pareiškėjas. Tarnyba atsakymą Pareiškėjai pateikė 2024 m. sausį, ne augalų vegetacijos laikotarpiu, todėl patikros terminas buvo atidėtas iki 2024 m., ir Pareiškėja apie tai buvo informuota Tarnybos 2024 m. sausio 25 d. atsakyme Nr. V3-236 „Dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų“. Dėl didelės darbų apimties, žmoniškųjų išteklių stygiaus ir organizacinių priežasčių (kadangi prioritetas buvo teiktas natūralių pievų ir ganyklų, o ne pelkių ir šaltinynų tikrinimui) patikros Sklype 2024 m. pavasarį nespėta atlikti.“

6.5. „[...] Tarnyba, sudarydama pelkių ir šaltinynų žemėlapij, vadovavosi Tvarkos aprašo (2022 m. lapkričio 11 d. redakcija) 20 punkto papunkčiuose nurodytais pirminiais duomenų šaltiniais. Pareiškėjos Sklype pelkių teritorija buvo išskirta vadovaujantis Georeferencinio pagrindo kadastro erdvinių duomenų rinkiniu, kuris yra vienas iš svarbiausių oficialių duomenų šaltinių nustatant pelkių teritorijas [...]. Be to, Aplinkos ministerijos 2011-2015 m. įgyvendinto projekto „Europos bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas, palankios apsaugos būklės kriterijų nustatymas ir monitoringo sistemos sukūrimas“ metu atliktos inventorizacijos duomenimis, dalyje Pareiškėjos žemės sklypo buvo nustatyta Europos Bendrijos svarbos buveinė 91D0 Pelkiniai miškai [...]. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:5000 kontrolinių žemės sklypų erdvinių duomenų rinkinio duomenimis, Pareiškėjos sklype yra durpynai. Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro taksacinių sklypų naujausiais duomenimis, Pareiškėjos Sklype 73,10 taksaciniuose miško sklypuose yra pelkinė (Pc) augavietė.“

6.6. „[...] Tarnyba, keisdama natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapius, vadovaujasi Tvarkos apraše nurodytų pirminių duomenų šaltinių atnaujinimais, pareiškėjų pateikta faktine medžiaga ir žemės sklypuose atliktų patikrų vietoje rezultatais.“

6.7. „[...] Tarnyba nustato pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas vadovaudamasi Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – SŽNSĮ) 6 str. 6 d. ir 7 str. 3 d., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019-12-11 nutarimo Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas) 2.1¹ papunkčiu, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir žemės ūkio ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės

ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2.2 papunkčiu ir minėtu įsakymu patvirtintu Tvarkos aprašu. Vadovaujantis Tvarkos aprašo 20.15 papunkčiu, nustatant pelkių ir šaltinynų teritorijas naudojamos kadastrinės bylos, topografiniai planai, inžinerinių tinklų planai, padedantys nustatyti pelkių ir šaltinynų ribas. Tvarkos aprašas nenustato, kad teritorijų ribos turi būti brėžiamos pagal kadastrinių bylų duomenis, juolab kad tokia informacija dažniausiai nėra viešai prieinama, tačiau turimi duomenys gali būti pasitelkiami teritorijų riboms tikslinti.“

6.8. „[...] Tarnyba natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų SŽNS žemėlapius parengė vadovaudamasi SŽNSĮ, Nutarimu ir Tvarkos aprašu. Tarnybos nuomone, Pareiškėjos teiginys, kad patvirtini žemėlapiai yra „viešas netikrų duomenų paskelbimas“ yra nepagrįstas, nes žemėlapiai parengti vadovaujantis prieinamais aktualiausiai duomenų šaltiniais, o žemėlapiuose nustatyti netikslumai yra koreguojami.“

6.9. „[...] Dėl itin didelio asmenų susidomėjusių natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapiais, paklausimų skaičiaus Tarnyba fiziškai negalėjo atsakyti Pareiškėjai per Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytus terminus.“

6.10. „[...] Tarnyba parengė ir patvirtino pelkių ir šaltinynų plotus Pareiškėjos žemės sklype vadovaudamasi Tvarkos apraše nurodytais pirminiais duomenų šaltiniais. Tarnyba, išnagrinėjusi Pareiškėjos skundą, vadovaudamasi Tvarkos aprašo 35 p., priėmė sprendimą atlikti Sklypo patikrą vietovėje siekiant tiksliai įvertinti, ar Pareiškėjos Sklype nustatyta pelkių teritorija atitinka SŽNSĮ nuostatas.“

6.11. „[...] Vadovaujantis Nekilnojamojo turto registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-04-23 nutarimu Nr. 379 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023-12-06 nutarimo Nr. 936 redakcija), 211 punktu [*pastaba*: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 445 neteko galios], Nekilnojamojo turto registro duomenys, įskaitant žemės sklypų unikalius numerius, yra vieši, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai nenustato kitaip. Tarnyba viešai prieinamuose pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių duomenyse neatskleidžia jokių asmeninių duomenų, pavyzdžiui, duomenų apie žemės savininkus ir (ar) naudotojus.“

6.12. „[...] Tarnybos nuomone, Pareiškėjos pretenzija dėl pelkių ir šaltinynų teritorijos nustatymo Sklype nėra pagrįsta. Tarnyba natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių ir šaltinynų žemėlapius parengė vadovaudamasi galiojančių Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatomis. Atkreiptinas dėmesys, kad keletas oficialių duomenų šaltinių, įskaitant Georeferencinio pagrindo kadastro, miškotvarkos duomenų bazės ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizacijos duomenis, rodo, kad dalis Sklypo užpelkėjusi. Pažymėtina, kad dalyje Sklypo nustatyta pelkių ir šaltinynų SŽNS neužkerta galimybės naudoti Sklypo pagal jo pagrindinę paskirtį (miškų ūkio) ir naudojimo būdą (ūkinių miškų sklypai). Tarnyba apgailestauja, kad dėl didelio su pelkių ir šaltinynų bei natūralių pievų ir ganyklų teritorijų žemėlapiais susijusių prašymų ir paklausimų kiekio bei ribotų žmogiškųjų išteklių negalėjo operatyviau atsakyti į Pareiškėjos kreipimąsi ir organizuoti patikros minėtame Sklype.“

7. Seimo kontrolieriui tyrimo metu pakartotinai kreipusis į Tarnybą prašant pateikti papildomą informaciją ir dokumentus, susijusius su Tarnybos 2024 m. liepos 18 d. atlikta Patikra, Tarnyba Seimo kontrolierę informavo, jog:

„[...] Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija SŽNS teritorijų patikrą Pareiškėjos sklype atliko 2024 m. liepos 18 dieną. Apie planuojamą patikros datą Tarnyba informavo Pareiškėją 2024 m. liepos 12 d. išsiųstu registruotu laišku [...].“

Per patikrą konstatuota, kad Sklype nėra plotų, atitinkančių Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – SŽNS įstatymas) 101 str. išdėstytus

pelkių ir šaltinių kriterijus. Patikros akte Nr. PVA-146 [...] pateikta rekomendacija į Sklypą patenkančios pelkių ir šaltinių teritorijos dalies ribas panaikinti.

Tarnyba, atsižvelgusi į patikros rezultatus, priėmė sprendimą Sklype pažymėtą teritoriją išimti iš pelkių ir šaltinių žemėlapių ir informavo apie tai Pareiškėją 2024 m. rugpjūčio 8 d. raštu Nr. V3-2004 [...].

Žemėlapių pakeitimus planuojama patvirtinti Tarnybos direktoriaus įsakymu iki 2024 m. pabaigos. Natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių ir šaltinių žemėlapių pakeitimų projektas nuo 2024 m. lapkričio 6 d. viešinamas pagal SŽNS įstatymo 11 str. 1 dalies ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinių, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo (2024-04-24 redakcija) 71 punkto reikalavimus. Išimama teritorija Pareiškėjos sklype sutartiniais ženklais pavaizduota žemėlapyje, skelbiamame interneto svetainėje (*duomenys nuasmeninti*) [...]. Informacija apie patvirtintus pelkių ir šaltinių žemėlapių pakeitimus bus perduota Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui, tuomet įstatymų numatyta tvarka bus patikslinti Nekilnojamojo turto registro duomenys ir panaikinta Sklype nustatyta specialioji žemės naudojimo sąlyga.“

8. Iš dokumentų, pateiktų kartu su Tarnybos paaiškinimais, taip pat nustatyta:

8.1. Tarnybos 2023 m. spalio 25 d. rašte Pareiškėjai „Informavimas dėl sklype nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų“, be kita ko, buvo akcentuota:

„Informuojame, kad [...] Jums priklausantis (-ys) žemės sklypas (-ai) ar jo (jų) dalis patenka į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją.

Kaip apibrėžiama Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme (toliau – SŽNSĮ), natūralios pievos ir ganyklos yra neariami, nesausinami, nepersėjami žolynai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei. [...]

Vadovaudamiesi SŽNSĮ 11 straipsnio 2 punktu, informuojame, kad Jūsų žemės sklypo (-ų) ar jo (jų) daliai (-ims) taikomos SŽNSĮ 96 straipsnio nuostatos. Išsamesnė informacija apie SŽNSĮ nuostatas pateikiama minėtoje Tarnybos interneto svetainėje.

Prašome susipažinti su minėtomis nuostatomis ir jų laikytis.“

8.2. Tarnybos 2024 m. rugpjūčio 8 d. rašte Nr. V3-2004 Pareiškėjai buvo nurodyta, jog „[...] Tarnyba, atsižvelgdama į patikros vietoje metu surinktus duomenis ir pakartotinai įvertinusi žemės sklype pažymėtą pelkę pagal pelkėms ir šaltiniams taikomus kriterijus, priėmė sprendimą žemės sklype pažymėtą pelkę išimti iš pelkių ir šaltinių žemėlapių.

Informuojame, kad žemėlapių pakeitimai bus tvirtinami Tarnybos direktoriaus įsakymu 2024 m. antrąjį pusmetį. Informacija apie pelkių ir šaltinių žemėlapių pakeitimus bus perduota Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui, tuomet įstatymų numatyta tvarka bus patikslinti Nekilnojamojo turto registro duomenys ir panaikinta žemės sklype nustatyta specialioji žemės naudojimo sąlyga. Pažymime, kad Jums nereikia imtis jokių papildomų veiksmų, kad Jūsų žemės sklype būtų išregistruota specialioji žemės naudojimo sąlyga.“

8.3. Tarnybos 2024 m. gruodžio 13 d. raštu [*pastaba*: dokumento metaduomenys nebuvo pateikti] „Pranešimas apie pelkių ir šaltinių teritorijų, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, žemėlapių pakeitimus“ Pareiškėja buvo informuota apie jai priklausančiam Žemės sklypui buvusios nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos panaikinimą.

9. Tyrimo metu nustatytos ir kitos tyrimui svarbios faktinės aplinkybės:

9.1. Pareiškėjai pateikus Skundą Seimo kontrolierei VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašė Nr. (*duomenys nuasmeninti*) skiltyje apie

įregistruotas teritorijas, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, buvo nurodyta, kad Pareiškėjai nuosavybės teise priklausantis Žemės sklypas (kadastro Nr. *(duomenys nuasmeninti)*) priskiriamas Pelkių ir šaltinynų teritorijoms, kaip to įregistravimo pagrindą nurodant Tarnybos direktoriaus 2023 m. spalio 25 d. įsakymą Nr. V-93 „Dėl natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapių patvirtinimo“;

9.2. remiantis VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registro 2025 m. rugsėjo 4 d. duomenimis, Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašė Nr. *(duomenys nuasmeninti)* skiltyje apie įregistruotas teritorijas, kuriose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, įrašas apie Žemės sklypo (kadastro Nr. *(duomenys nuasmeninti)*) priskiriamą Pelkių ir šaltinynų teritorijoms yra panaikintas.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

10. Lietuvos Respublikos įstatymai

10.1. *Seimo kontrolierių įstatymo:*

2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 1 dalis – „Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. [...]“

10.2. *Viešojo administravimo įstatymo:*

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“ 4 dalis – „Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.“

11 straipsnio „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ 1 dalis – „Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

10.3. *Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo:*

7 straipsnio „Žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio rašytinis sutikimas dėl šiame įstatyme nurodytos teritorijos (teritorijų) nustatymo“ 3 dalis – „Žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimas neprivalomas, kai, tenkinant viešąjį interesą, šiame įstatyme nurodytos teritorijos nustatomos teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose arba šių teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas įstatymų, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka patvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto šiais atvejais:

7) natūralių pievų ir ganyklų, pajūrio juostos, paviršinių vandens telkinių ir jų apsaugos zonų bei juostų, pelkių ir šaltinynų apsaugai;“

13 straipsnio „Kompensacijos dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo nustatytose šiame įstatyme nurodytose teritorijose“ 1 dalis – „Kompensacijos dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo šiame įstatyme nurodytose teritorijose, nustatytose tenkinant viešąjį interesą, kai žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimas neprivalomas (toliau – kompensacijos), apskaiciuojamos ir išmokamos

Vyriausybės nustatyta tvarka vadovaujantis šio straipsnio 4 dalimi. Kompensacijos išmokamos vieną kartą arba mokamos kiekvienais metais ne ilgiau kaip 3 metus, išskyrus atvejus, kai kituose įstatymuose nustatyta kitaip.“

10 straipsnio „Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymas“ 1 dalis – „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos nuo nustatytų šiame įstatyme nurodytų teritorijų įregistravimo Nekilnojamojo turto registre dienos.“

101 straipsnio „Pelkės ir šaltiniai“ 1 dalis – „Pelkės ir šaltiniai – teritorijos, atitinkančios vieną arba kelis šių požymių:

1) teritorija patenka į inventorizuotus Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių pelkių ir šaltinų plotus;

2) vyksta pelkėdaros procesas, kurio požymiai nurodyti šio straipsnio 2 dalyje;

3) pelkine augalija gausiai užaugusi buvusi vandens telkinio dalis;

4) požeminis vanduo natūraliai trykšta iš žemės paviršiaus.“

102 straipsnis „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos pelkėse ir šaltiniuose“

„Pelkėse ir šaltiniuose draudžiama:

1) vykdyti teritorijos sausinimo darbus, keisti šaltinų ir (ar) jų grupių hidrologinį režimą, ardyti pelkių ir apypelkių augalinę dangą, išskyrus atvejus, kai Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta tvarka atlikus poveikio aplinkai vertinimą priimamas sprendimas pritarti planuojamai ūkinei veiklai;

2) pelkes ir šaltinius paversti ariamąja žeme ir (ar) miško naudmenomis, užsodinti želdiniais;

3) pelkes ir šaltinius paversti žeme, užimta paviršiais vandens telkiniais, išskyrus atvejus, kai žemės sklype įrengiamas vienas, ne didesnis kaip 0,1 hektaro ploto dirbtinis nepratekamas paviršinis vandens telkinys.“

11. Kiti teisės aktai

11.1. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 (originali akto redakcija, galiojusi iki 2024 m. balandžio 24 d.) patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas)

„32 punktas – „Patvirtintų 30 ir 31 punktuose minėtų žemėlapių duomenys keičiami šiais atvejais:

32.1. gavus fizinių, juridinių asmenų prašymus, kuriuos įvertinusi VSTT nustato, kad pelkių ir šaltinų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų erdviniai duomenys neatitinka realios padėties vietovėje daugiau kaip 2,5 m; [...]“

35 punktas – „Nagrinėjant prašymus ir priimant sprendimą dėl pelkių ir šaltinų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo, vadovaujamas 20.1–20.14 papunkčiuose ir 26.1–26.10, 27.1–27.6 papunkčiuose nurodytais duomenų šaltiniais. Kai nuotoliniu būdu dėl erdvinų duomenų tikslumo trūkumo negalima įvertinti pelkės ir šaltinų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų ploto (2,5 m tikslumu), pelkės ir šaltinų ir (ar) natūralios pievos ar ganyklos buvimo ar išnykimo fakto, VSTT gali patikrinti duomenis vietovėje. Tokiais atvejais patikra turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį VSTT priimtą sprendimą pateikimo dienos prašymą pateikusiam asmeniui. Šis terminas gali būti pratęstas, jei patikros vietovėje negalima atlikti dėl netinkamų gamtinių sąlygų (patikra atliekama augalijos vegetacijos periodu) ir apie tai informuojamas pareiškėjas. Apie patikros termino pratęsimą ir planuojamą patikros datą informuojamas pareiškėjas. Patikrinus duomenis vietovėje, priimamas sprendimas, ar reikia keisti pelkių ir šaltinų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius ir per 5 darbo dienas informuojamas pareiškėjas.“

11.2. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2024 m. balandžio 24 d.) patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinių, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas)

„32 punktas – „Patvirtintų 30 ir 31 punktuose minėtų žemėlapių duomenys keičiami ne dažniau kaip kas ketvirtį šiais atvejais:

32.1. gavus fizinių, juridinių asmenų prašymus, kuriuos įvertinusi VSTT nustato, kad pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų erdviniai duomenys neatitinka realios padėties vietovėje daugiau kaip 2,5 m; [...]“

33 punktas – „Fiziniai, juridiniai asmenys prašymus dėl pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo teikia raštu arba elektroniniu formatu VSTT. Prašymai nagrinėjami Viešojo administravimo įstatymo ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmenų prašymų nagrinėjimą viešojo administravimo subjektuose nustatyta tvarka.“

35 punktas – „Nagrinėjant prašymus ir priimant sprendimą dėl pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo, vadovaujasi 20, 26, 27 punktuose nurodytais duomenų šaltiniais. Kai nuotoliniu būdu dėl erdviųjų duomenų tikslumo trūkumo negalima įvertinti pelkės ir šaltinio ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų ploto (2,5 m tikslumu), pelkės ir šaltinio ir (ar) natūralios pievos ar ganyklos buvimo ar išnykimo fakto, VSTT gali patikrinti duomenis vietovėje. Tokiais atvejais patikra turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį VSTT priimtą sprendimą prašymą pateikusiam asmeniui pateikimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas, jei patikros vietovėje negalima atlikti dėl netinkamų gamtinių sąlygų (patikra atliekama augalijos vegetacijos periodu), ir apie tai informuojamas pareiškėjas. Apie patikros termino pratęsimą ir planuojamą patikros datą informuojamas pareiškėjas. Patikrinus duomenis vietovėje, priimamas sprendimas, ar reikia keisti pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius, ir per 5 darbo dienas informuojamas pareiškėjas.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

12. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2025 m. birželio 6 d. nutarimas Nr. KT30-N7/2025 (byla Nr. 8/2024):

„Vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas, kuris suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (*inter alia* 2003 m. gegužės 30 d., 2016 m. gruodžio 7 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai); teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2017 m. vasario 24 d., 2020 m. birželio 12 d. nutarimai); iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla teisinio reguliavimo aiškumo ir apibrėžtumo imperatyvai (*inter alia* 2016 m. gruodžio 7 d., 2020 m. birželio 12 d. nutarimai).“

13. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. KT60-N7/2023 (byla Nr. 16/2022):

„Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 23 straipsnio nuostatas, ne kartą yra konstatavęs, kad nuosavybės teisė – viena pamatinių žmogaus teisių (*inter alia* 2016 m. birželio 7 d., 2019 m. lapkričio 25 d., 2020 m. liepos 8 d. nutarimai); savininkas, kaip subjektinių teisių į turtą turėtojas, turi išimtinę teisę tą turtą valdyti, naudoti ir disponuoti juo (1998 m. birželio 1 d. nutarimas); iš Konstitucijos 23 straipsnio įstatymų leidėjui kyla pareiga

nuosavybės santykius reguliuoti taip, kad nuosavybės teisės būtų saugomos ir ginamos, kad būtų užtikrintas nuosavybės neliečiamumas (2005 m. rugpjūčio 23 d., 2008 m. spalio 30 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai). [...]

Ribojant nuosavybės teisę visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; apribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus (*inter alia* 2002 m. rugsėjo 19 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2013 m. gruodžio 20 d. nutarimai).“

14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-155-916/2020:

„[...] teisėjų kolegija sprendžia, kad specialioji žemės naudojimo sąlyga yra ne kas kita kaip žemės sklypo savininko teisių apribojimas šiam nustatant pozityvius įpareigojimus (pvz., vykdyti veiklą konkrečia tvarka ir būdu) ar negatyvius įpareigojimus (pvz., uždraudžiant vykdyti tam tikrą veiklą). Teisėtumo sąlygos šiam apribojimui taikyti yra: tiek teritorijos, kurioje yra žemės sklypas, fiziniai ypatumai, kaip antai, sklypo ar jo dalies besiribojimas su paviršinio vandens telkinio kranto linija, tiek juridiniai suvaržymai – žemės sklypo įsigijimą ar jo suformavimą patvirtinančiuose dokumentuose įrašyta jo naudojimo apribojimo sąlyga. Tokių teisėtumo sąlygų laikymasis užtikrina esamų ir būsimų suvaržytų daiktų savininkų teisėtą lūkesčių apsaugą, taip pat Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose įtvirtintą nuosavybės teisių apsaugą. Nesant bent vienos iš sąlygų žemės sklypo savininko teisių apribojimas yra negalimas.“

15. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012:

„[...] Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. spalio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶⁰²-1189/2013:

„[...] viešojo administravimo subjektui nustatomi procedūriniai terminai sprendimo priėmimui, tokie terminai yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją.“

Tyrimo išvados

17. Atsižvelgiant į Pareiškėjos Skundo turinį bei į tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tyrimo išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

17.1. dėl Tarnybos tarnautojų veiksmų (neveikimo), sąlygojusių buvusį Pareiškėjos teisių pažeidimą;

17.2. dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą.

Dėl Tarnybos tarnautojų veiksmų (neveikimo), sąlygojusiu būvusį Pareiškėjos teisių pažeidimą

18. Išanalizavus Pareiškėjos Skunde nurodytas faktines aplinkybes (pažymos 2.1 – 2.5 papunkčiai), o taip pat Tarnybos pateiktus paaiškinimus dėl Pareiškėjos atveju susiklosčiusios situacijos (pažymos 6.1 – 6.12 papunkčiai bei 7 punktas), darytinos šios išvados:

18.1. Pareiškėjos kreipimosi į Tarnybą, o vėliau ir į Seimo kontrolierę, siekis – kad jai nuosavybės teise priklausantis Žemės sklypas būtų išimtas iš pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu, patvirtinto Tarnybos direktoriaus 2023 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. V-93, bei tuo pagrindu Žemės sklypui būtų panaikintos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Nors tyrimo metu Pareiškėjos tikslas buvo pasiektas, t. y. Žemės sklypas iš pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu buvo išimtas, o Žemės sklypui nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos buvo panaikintos (pažymos 7 punktas, 8.3, 8.4, 9.1, 9.2 papunkčiai) ir esminė Pareiškėjos Skundo aplinkybė laikytina išnykusia, tačiau Pareiškėjai keliant klausimus dėl Tarnybos tarnautojų veiksmų (neveikimo) pagrįstumo (pažymos 3 punktas), Seimo kontrolierė šio tyrimo metu vertina Tarnybos tarnautojų veiksmus (neveikimą) gero viešojo administravimo principo, kaip jis apibrėžiamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje (pažymos 15 punktas), tinkamo įgyvendinimo aspektu.

18.2. Kaip savo praktikoje yra nurodęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (pažymos 14 punktas), specialioji žemės naudojimo sąlyga yra žemės sklypo savininko teisių apribojimas šiam nustatant pozityvius įpareigojimus arba negatyvius įpareigojimus. Tai reiškia, jog žemės sklypui nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos visada lemia tam tikrus to turto naudojimo apribojimus, kas taip pat sąlygoja turto savininko naudojimosi turtu apimtį. Taigi, remiantis minėtuju Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimu, svarbu yra tai, kad pagrindai, nulemiantys tokį turto savininko teisių apribojimą, gali būti nustatyti tik įstatymo pagrindu (pažymos 13 punktas), o jų nesant, toks žemės sklypo savininko teisių apribojimas yra negalimas (pažymos 14 punktas).

Pastebėtina, kad Tarnyba savo paaiškinimuose Seimo kontrolieriui teigė, jog dalyje Žemės sklypo nustatyta pelkių ir šaltinynų specialioji žemės naudojimo sąlyga neužkirto galimybės Pareiškėjai naudoti Sklypo pagal jo pagrindinę paskirtį (miškų ūkio) ir naudojimo būdą (ūkinių miškų sklypai) (pažymos 6.12 papunktis). Tačiau šis Tarnybos teiginys nėra visiškai teisingas, nes remiantis tiek Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme įtvirtintais specialiuoju žemės naudojimo sąlygų pagrindu atsirandančiais apribojimais (pažymos 10.3 papunktis), tiek pačios Tarnybos 2023 m. spalio 25 d. rašte Pareiškėjai (pažymos 8.1 papunktis) nurodytais teiginiais, nurodžiusiais Pareiškėjai privalomai laikytis tam tikrų apribojimų, yra akivaizdu, jog Žemės sklypui nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų galiojimo metu Pareiškėjos, kaip Žemės sklypo savininkės, teisės buvo iš dalies ribojamos, o ji negalėjo naudotis savo Žemės sklypu pilna apimtimi.

Taip pat svarbu, kad Pareiškėjai kreipusis į Tarnybą ir kvestionuojant Žemės sklypo įtraukimo į pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapi duomenų pagrįstumą, iškilo abejonė dėl teisėto įstatyminio pagrindo įtraukti Pareiškėjai priklausantį Žemės sklypą į minėtąjį žemėlapi egzistavimo. Todėl Tarnyba, gavusi Pareiškėjos 2023 m. lapkričio 7 d. prašymą pašalinti Žemės sklypą iš pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu, privalėjo imtis neatidėliotinių veiksmų minėtame Pareiškėjo prašyme nurodytų aplinkybių patikrinimui, kad Pareiškėjos, kaip Žemės sklypo savininkės, teisės dėl galimai esamų neatitikimų nebūtų ribojamos nepagrįstai. Tačiau, kaip patvirtina tyrimo metu surinkta medžiaga (pažymos 7 punktas, 9.2 papunktis), šis specialiųjų žemės naudojimo sąlygų Žemės sklypui panaikinimo procesas buvo nepagrįstai užtęstas.

18.3. Tvarkos aprašas (32.1 papunktis) numato asmenų galimybę kvestionuoti teisinių pagrindų, kuriais remdamasi Tarnyba žemės sklypui (-ams) nustatė specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, pagrįstumą.

Tarnybos teigimu, Pareiškėjai priklausantis Žemės sklypas į pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapi buvo įtrauktas, nes, vadovaujantis Georeferencinio pagrindo kadastro erdvinių duomenų rinkiniu, Žemės sklype buvo išskirta pelkių teritorija (pažymos 6.5 papunktis). Be to, Tarnyba nurodė, kad Pareiškėjos atveju buvo vadovautasi Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019-12-11 nutarimo Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“ nuostatomis bei Tvarkos apraše įtvirtintais pirminiais duomenų šaltiniais (pažymos 6.7, 6.8, 6.10 papunkčiai). Tai, Seimo kontrolierės vertinimu, Pareiškėjos atveju atitiko teisės aktuose nustatytus teisinius pagrindus, kuriais Tarnybai privalu vadovautis sudarant pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius. Tačiau akcentuotina ir tai, kad Tvarkos aprašo 35 punkte Tarnybai yra įtvirtinta galimybė patikrinti duomenis vietovėje, kai dėl erdvinių duomenų tikslumo trūkumo negalima įvertinti pelkės ir šaltinio ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų ploto (2,5 m tikslumu), pelkės ir šaltinio ir (ar) natūralios pievos ar ganyklos buvimo ar išnykimo fakto (pažymos 11.2 papunktis) ir tai, Pareiškėjos atveju, Tarnyba nusprendė atlikti tik gavusi Pareiškėjos 2023 m. lapkričio 7 d. kreipimąsi.

Seimo kontrolierė pabrėžia, jog duomenys, kurių pagrindu konkrečiam žemės sklypui nustatomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, Tarnybos turi būti vertinami ypač atidžiai ir kilus abejonių (pareiškėjų kreipimūsi pagrindu ar kitais atvejais) dėl tokių specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nustatymo pagrįstumo turi būti imamasi neatidėliotinių veiksmy šioms aplinkybėms papildomai įvertinti ir būtiniems pakeitimams atlikti. Ir būtent tai, kad Pareiškėja savo 2023 m. lapkričio 7 d. kreipimesi kvestionavo jos Žemės sklypo įtraukimo į pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapi pagrįstumą, Seimo kontrolierės vertinimu, turėjo paskatinti Tarnybą veikti operatyviai: priimti sprendimus dėl patikros vietovėje atlikimo, tokio sprendimo įgyvendinimo (patikros atlikimo) bei nustatytų neatitikimų pašalinimo (sprendimo dėl Žemės sklypo išbraukimo iš pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapio priėmimo). Tačiau, kaip patvirtina tyrimo metu surinkta informacija (pažymos 6.2 – 6.4, 6.10 papunkčiai, 7 punktą, 8.2, 9.2 papunkčiai), Pareiškėjai priklausančio Žemės sklypo išbraukimo iš pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapio procesas tęsėsi ilgiau nei metus, kas, Seimo kontrolierės vertinimu, negali būti pateisinama jokiomis aplinkybėmis, o tokie Tarnybos veiksmai (neveikimas) laikytini buvę biurokatiškais (pažymos 10.1 papunktis).

18.4. Tvarkos aprašo 33 punktą aiškiai įtvirtina, jog asmenų prašymai dėl galimo žemėlapių duomenų neatitikimo įvertinimo Tarnyboje privalo būti nagrinėjami Viešojo administravimo įstatymo (pažymos 10.2 papunktis) ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmenų prašymų nagrinėjimą viešojo administravimo subjektuose nustatyta tvarka (pažymos 11.2 papunktis). Atsižvelgiant į tai, pabrėžtiną Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuojamoje praktikoje taikomas išaiškinimas, jog viešojo administravimo subjektui nustatomi procedūriniai terminai sprendimo priėmimui, nes būtent tokių terminų nustatymas užtikrina, jog administracinis procesas nebūtų pernelyg užtęsimas, o viešojo administravimo subjektai laiku ir tinkamai įgyvendintų jiems priskirtas funkcijas (pažymos 16 punktą). Tai reiškia, kad viešojo administravimo institucija, gavusi asmens kreipimąsi, viso proceso metu privalo būti aktyvi, rinkti reikiamą informaciją ar atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus ir dėti maksimalias pastangas proceso operatyvumui užtikrinti. Seimo kontrolierė pabrėžia, jog tik nuolatiniai ir aktyvūs viešojo administravimo subjekto veiksmai gali užtikrinti tinkamą asmens kreipimosi išnagrinėjimą per objektyviai įmanomą trumpiausią laiką (priešingai nei konstatuotina nagrinėjamu Pareiškėjos atveju) bei taip realizuoti gero viešojo administravimo principą (pažymos 15 punktą).

19. Remdamasi aptartomis faktinėmis aplinkybėmis bei padarytomis išvadomis, Seimo kontrolierė konstatuoja buvusį Tarybos tarnautojų neveikimą, kai nebuvo imamasi operatyvių veiksmų išbraukti Pareiškėjai nuosavybės teise priklausantį Žemės sklypą iš Tarybos direktoriaus 2023 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. V-93 patvirtinto pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu bei panaikinti tuo pagrindu šiam Žemės sklypui nustatytas bei taikytas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas.

Dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą

20. Šio tyrimo metu nagrinėtas Pareiškėjos atvejis atskleidė keletą aspektų, kurie, Seimo kontrolierės nuomone, buvo sąlygoti netinkamo teisinio reglamentavimo, o konkrečiai – dabar galiojančių Tvarkos aprašo nuostatų. Tad siekiant eliminuoti galimą panašių situacijų, kai asmenų teisės yra pažeidžiamos dėl nepakankamai aiškaus teisinio reguliavimo, atsiradimą, būtina aptarti tam tikrų Tvarkos aprašo nuostatų tinkamumą.

21. Pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tai, jog Pareiškėjos atveju svarbiu niuansu, nulėmusiu Žemės sklypo pašalinimą iš pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu plotų ir specialiųjų žemės naudojimo sąlygų Žemės sklypui panaikinimą, buvo Tarybos atlikta Žemės sklypo patikra, siekiant atlikti objekto ribų patikrą vietoje. Būtent šios atliktos patikros pagrindu buvo panaikinti Pareiškėjai priklausančio Žemės sklypo apribojimai, kiek jie buvo susiję su specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nustatymu. Tačiau esminiu šio proceso akcentuotinu dalyku yra minėtosios patikros vietovėje atlikimo terminas, kuris dėl Tarybos netinkamų veiksmų (neveikimo) buvo pažeistas.

Seimo kontrolierė pažymi, kad tiek pirminėje Tvarkos aprašo redakcijoje, galiojusioje iki 2024 m. balandžio 24 d. (pažymos 11.1 papunktis), tiek dabar galiojančioje Tvarkos aprašo redakcijoje (pažymos 11.2 papunktis) informacijos dėl erdvinių duomenų tikslumo įvertinimui atliekama duomenų patikra vietoje turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį Tarybos priimtą sprendimą pateikimo dienos prašymą pateikusiam asmeniui. Tačiau kaip galima išimtis šiam nustatytam terminui pratęsti yra numatytos patikrai atlikti netinkamos gamtinės sąlygos, akcentuojant, jog patikros atliekamos tik augalijos vegetacijos periodu. Įvertinusi tai, Seimo kontrolierė pastebi, jog Tvarkos aprašo 35 punkte įtvirtintas patikros atlikimo terminas dažniais atvejais gali būti tik deklaratyvus, tačiau ne faktiškai įgyvendinamas. Tokia išvada seka remiantis Pareiškėjos nagrinėtu atveju, kai Tarybos priimtas sprendimas atlikti duomenų patikrą vietovėje buvo priimtas žiemą, numatant patikrą atlikti pavasarį, o realiai minėtoji patikra buvo atlikta vasarą (pažymos 4.1, 6.2, 6.3 papunkčiai ir 7 punktą). Juolab, kai kurie pareiškėjų pateikiami prašymai dėl žemėlapių duomenų peržiūrėjimo gali būti pateikiami iš karto po vegetacijos laikotarpio, t. y. rudens pabaigoje, o tai patvirtina, kad Tvarkos aprašo 35 punkte numatytas 2 mėnesių terminas patikrai atlikti tokiais atvejais yra realiai neįgyvendinamas.

Pabrėžtina, kad Lietuvos konstitucinėje doktrinoje yra laikomasi teisinio reguliavimo apibrėžtumo imperatyvo (pažymos 12 punktą), kas reiškia, kad teisės aktų nuostatose įtvirtintas teisės normos turinys privalo būti aiškus, teisinių santykių dalyviams turi būti suprantamos jų apibrėžtos teisės ir (ar) jiems nustatytos pareigos. Tuo remiantis, Tvarkos aprašo 35 punkte įtvirtinta nuostata dėl termino patikrai vietoje atlikti negali būti formali, daugeliu atvejų faktiškai neįgyvendinama, kokia ji yra šiuo metu, nes dėl duomenų pakeitimo į Tarybą su prašymais besikreipiantys asmenys turi teisę žinoti, kada tiksliai jie gali iš Tarybos tikėtis konkrečių veiksmų dėl patikros vietovėje atlikimo.

Tai, kas pirmiau paminėta, lemia išvadą, jog Tvarkos aprašo 35 punkto nuostata, kiek ji apibrėžia patikros atlikimo vietovėje terminą, Seimo kontrolierės vertinimu, turi būti tobulinama, siekiant aiškesnio ir realiai įgyvendinamo patikros atlikimo vietovėje reglamentavimo.

22. Remiantis šio tyrimo metu prieita išvada, jog Tarybai priėmus sprendimą dėl žemės sklypo išbraukimo iš pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių

skundžiama institucija turėtų dėti visas pastangas, kad kuo skubiau būtų pakeistas pelkių ir šaltynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapis (jo dalis), o taip pat ir informuotas Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas apie būtinybę Nekilnojamojo turto registre pakeisti įrašą apie žemės sklypui pirmiau nustatytą specialiųjų žemės naudojimo sąlygų panaikinimą, Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį ir į galimai esamas kliūtis pirmiau paminėtų veiksmų operatyviam įgyvendinimui.

Analizuojant Tarnybos pareigą ir galimybes užtikrinti kuo skubesnį nustatytų neatitikimų dėl žemėlapių duomenų ištaisymą, atkreiptinas dėmesys į tai, jog Tvarkos aprašo 32 punkte yra įtvirtintas terminas, numatantis, jog žemėlapių duomenų keitimas galimas ne dažniau kaip kas ketvirtį. Tai svarbu tuo, jog, Seimo kontrolierės vertinimu, jau vien Pareiškėjos atvejis, kuris neabejotinai yra ne vienintelis, parodo, kad kyla pagrįstų abejonių, ar tokio termino nustatymas, nenumatant išimčių galimybės, yra teisingas. Pabrėžtina, kad Tvarkos aprašo 32.1 papunktčio nuostatos pagrindu daromi pelkių ir šaltynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių pakeitimai yra sąlygoti Tarnybos pirmiau priimtų sprendimų netikslumo (neteisingumo). Pareiškėjams savo teikiamų prašymų pagrindu iniciavus pirmiau paminėtų žemėlapių duomenų peržiūrėjimą, o Tarnybai po pakartotinio duomenų įvertinimo nustatčius erdviųjų duomenų neatitikimą realiai padėčiai, situacija dėl žemės sklypui nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų iš esmės keičiasi. Turima omenyje, jog Tarnybos sprendimu žemės sklypui nustatyta specialioji žemės naudojimo sąlyga, kuri pačios Tarnybos yra pripažinta kaip naikintina, galioja iki to laiko, kol Tarnyba priims bendrą (apjungdama ir kitų atvejų pagrindu nustatytus koreguotinus duomenis) sprendimą dėl pelkių ir šaltynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių pakeitimo. Vadinasi, iki Tarnybos sprendimo dėl žemėlapių pakeitimo bei Nekilnojamojo turto registre įregistruotos žymos panaikinimo konkrečių asmenų turtui (žemės sklypams) lieka galioti nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, kurios, remiantis Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 102 straipsnio nuostatomis (pažymos 10.3 papunktis), įpareigoja šiuos asmenis vykdyti veiklą jiems priklausančiuose žemės sklypuose tik tam tikra nustatyta tvarka, kurią apibrėžia specialiųjų žemės naudojimo sąlygų turinys. Taigi, šiame etape asmenys ne dėl savo tam tikrų veiksmų ir (ar) kaltės negali pilna apimtimi naudotis jiems priklausančiu turtu, t. y. žemės sklypais, o yra priversti laukti tam tikrų Tarnybos veiksmų, panaikinančių specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nustatymą, atlikimo.

Kaip savo jurisprudencijoje ne kartą yra pasisakęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, įstatymų leidėjas turi pareigą nuosavybės santykius reguliuoti taip, kad nuosavybės teisės būtų saugomos ir ginamos, kad būtų užtikrintas nuosavybės neliečiamumas, o nuosavybės teisių ribojimas galimas tik remiantis įstatymu (pažymos 13 punktas). Ši būtina sąlyga įpareigoja, kad teisinis reguliavimas būtų pagrįstas šių principų laikymusi ir jokių būdu nesąlygotų atvejų, kai nuosavybės teisės yra ribojamos nesant tam įstatyminio pagrindo. Tačiau, kaip paminėta pirmiau, Tvarkos aprašo 32 punkte įtvirtinta sąlyga, kurios nebuvo Tvarkos aprašo redakcijoje, galiojusioje iki 2024 m. balandžio 24 d. (pažymos 11.1 papunktis), dėl žemėlapių duomenų keitimo ne dažniau kaip kas ketvirtį, lemia tam tikro privalomo išlaukti laikotarpio atsiradimą, tik kuriam suėjus gali būti ištaisomi Tarnybos nustatyti duomenų neatitikimai realiai padėčiai. Nors ir svarbu pabrėžti, jog teisinis reguliavimas privalo būti santykinai stabilus, nes būtent stabilumas lemia asmenų teisėtų lūkesčių užtikrinimą, tačiau paminėtas privalomasis žemėlapių duomenų keitimo laikotarpis, Seimo kontrolierės vertinimu, pažeidžia asmenų, kurių žemės sklypams be pakankamo pagrindo buvo nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, interesus. Kaip parodo ir šio tyrimo metu nagrinėtas Pareiškėjos atvejis, kai Pareiškėjai priklausančiam Žemės sklypui galiojo specialiosios žemės naudojimo sąlygos, nors realiai pati Tarnyba jau buvo pripažinusi dėl šių specialiųjų sąlygų naikinimo būtinumo, Tarnybos, kuri paisė Tvarkos aprašo 32 punkto nuostatoje įtvirtinto įpareigojimo, padarytos klaidos ištaisymo procesas užtruko pernelyg ilgai.

Seimo kontrolierė taip pat pabrėžia, kad tam tikrų žemės sklypų įtraukimas į pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius bei specialiųjų žemės naudojimo sąlygų šiems žemės sklypams nustatymas, kaip minėta, įpareigoja žemės sklypų savininkus privalomai laikytis tam tikro žemės naudojimo režimo. Dėl tokio asmens teisių naudojimosi savo turtu apribojimo įstatymų leidėjas Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 13 straipsnyje yra numatęs mokėtinas kompensacijas (pažymos 10.3 papunktis). Tačiau priešingai nei teisingai ir pagrįstai į pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius įtrauktų žemės sklypų, kuriems dėl to buvo nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos, savininkai, asmenys, kuriems tokios specialiosios žemės naudojimo sąlygos Tvarkos aprašo 32.1 papunkčio pagrindu Tarnybos būna pripažįstamos naikintinomis, negali pretenduoti į Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme numatytas kompensacijas. Taip teigtina remiantis vien jau bendroju teisės principu, jog ne teisės pagrindu negali atsirasti teisė (*ex injuria jus non oritur*). Kadangi kompensacija asmenims gali būti skiriama tik už teisėtai jų žemės sklypams nustatytus specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ribojimus, vadinasi, nebuvus teisėto (įstatymu nustatyto) ribojimo pagrindu, kompensacijos institutas negali būti taikomas. Taigi, seka išvada, jog tokie asmenys, kuriems vėlesniu Tarnybos sprendimu jų žemės sklypų plotus išėmus iš pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių ir tuo pagrindu panaikinus žemės sklypams pirmiau nustatytas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, negali pasinaudoti pirmiau paminėtu teisės aktuose įtvirtintu kompensacijų mechanizmu ir gali nebent teisiniu būdu siekti dėl buvusių specialiosiomis žemės naudojimo sąlygomis nustatytų apribojimų patirtų nuostolių atlyginimo.

Pirmiau paminėtų išvadų pagrindu konstatuotina, jog tokia galiojanti tvarka, kai asmens prašymo pagrindu Tarnybai nustatčius buvusį nepagrįsto žemės sklypo įtraukimo į pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių atvejį Tarnyba neprivalo iš karto imtis veiksmų padarytai klaidai ištaisyti, Seimo kontrolierės vertinimu, nėra tinkama, nes toks galimas Tarnybos delsimas ne tik pažeidžia asmenų teises be apribojimų naudotis savo turtu, bet ir neužtikrina asmenų lygiateisiškumo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principų privalomo įgyvendinimo. Atsižvelgdama į tai, Seimo kontrolierė akcentuoja esant poreikį išanalizuoti bei naujai įvertinti dabar galiojančio Tvarkos aprašo 32 punkte nustatytą žemėlapių duomenų keitimo terminą pirmiau paminėtais teisinių pagrindų aspektais.

23. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Seimo kontrolierė daro išvadą, jog tyrimo metu nustatytos aplinkybės dėl galimai esamo teisinio reguliavimo tobulinimo poreikio pasitvirtino.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia (*duomenys nuasmeninti*) skundą dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos tarnautojų neveikimo, nesiimant operatyvių veiksmų išbraukti Pareiškėjai nuosavybės teise priklausantį žemės sklypą (kadastro Nr. (*duomenys nuasmeninti*)) iš Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2023 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. V-93 patvirtinto pelkių ir šaltinių ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių ir panaikinti tuo pagrindu šiam žemės sklypui nustatytas bei taikytas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas pripažinti pagrįstu.

25. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia tyrimo dalyje dėl poreikio tobulinti teisinį reglamentavimą nustatytas aplinkybes pripažinti pasitvirtinusiomis.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

26. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Seimo kontrolierė **Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktorei** rekomenduoja:

26.1. atsižvelgiant į šios pažymos 18 punkte konstatuotą Pareiškėjos teisės į gerą viešąjį administravimą pažeidimo atvejį, imtis veiksmų bei priemonių užtikrinant, kad Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje prie Aplinkos ministerijos fizinių ir juridinių asmenų raštu pateikti prašymai dėl pelkių ir šaltynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo būtų nagrinėjami laikantis Viešojo administravimo įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmenų prašymų nagrinėjimą viešojo administravimo subjektuose, nustatytos tvarkos ir terminų;

26.2. įpareigoti atsakingus Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos tarnautojus ypač atidžiai vertinti fizinių ir juridinių asmenų prašymuose dėl pelkių ir šaltynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo nurodytą informaciją ir operatyviai spręsti dėl erdvinių duomenų patikslinimui reikalingos duomenų patikros vietoje atlikimo, įsakmiai nurodant Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos tarnautojams ir saugomų teritorijų direkcijų darbuotojams, jog duomenų patikros vietoje procesas privalo būti įgyvendinamas griežtai laikantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-680 patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo 35 punkte nustatyto termino.

27. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Seimo kontrolierė **Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui** rekomenduoja:

remiantis šios pažymos 21 ir 22 punktuose pateiktomis išvadomis, pavesti žemės ūkio ministrui ir aplinkos ministrui įvertinti šios pažymos 21 ir 22 punktuose nustatytas faktines aplinkybes ir pateiktas išvadas bei šių išvadų pagrindu spręsti klausimą dėl poreikio tobulinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. D1-355/3D-patvirtinto Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo 32 bei 35 punktų nuostatas.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**